

potpunog uništenja. Ta će grupacija izvojevati na Mojkovcu jednu od najglasitijih pobjeda u tom ratu. Nažalost, boreći se za tuđe, a ne za svoje interese.²²

Naslanjajući se na sandžačku vojsku, front prema Hercegovini držao je hercegovački odred crnogorske vojske u jačini dvije divizije, od 8.500 boraca, pod komandom divizijara Đura Petrovića. (Snaga jedne crnogorske divizije odgovarala je snazi jednog srpskog puka od četiri do pet hiljada vojnika.)²³

Granicu prema Albaniji štiti je starosrbijanski odred od 6.000 vojnika, pod komandom brigadnog generala Radomira Vešovića.²⁴

Najosjetljiviji dio fronta, od Grahovske ploče, preko Njeguša i Kuka, i dalje morskom obalom do Bojane, u dužini preko 120 kilometara, povjeren je lovčenskom odredu, koji su činile tri brigade ukupne jačine 6.000 boraca, s puškama i dva brzometna topa, pod komandom princa Petra Petrovića. Ovaj dio fronta će tokom borbi biti ojačan s oko 2.000 boraca iz rezerve. Doduše, na položajima crnogorskim nalazilo se još 41 oruđe za koje je Žorž Klemanso rekao: „Planina Lovćen bila je bogato snabdjevena praistorijskom artiljerijom.“²⁵

Nasram crnogorskog sandžačkog odreda stajale su dvostruko nadmoćnije austrijske snage devetnaestog austrougarskog korpusa, koji su činile: šezdeset druga divizija, prva brdska brigada, deveta landšturmka i dvadeseta tvrđavska brigada, ukupno 66 bataljona i 30 baterija.²⁶ Uprkos tome, crnogorski sandžački odred je od oktobra 1915. godine do kraja januara 1916, rastežući front do planine Javor u Srbiji i zatvarajući pravac i prema Kosovu, neprestano prebacujući snage na ugrožene pravce, pokazao na Suhoj gori, Dobrunu, Crnom vrhu, Drinskom i Bujanu najljepše primjere juriša i protivjuriša. A na planini Javor i Karadorđevićem šancu crnogorske su jedinice

u sudarima na bliskom odstojanju, u borbi prsa u prsa, tjerale na povlačenje i bjekstvo šezdeset drugu austrougarsku diviziju.²⁷

Učesnici ovih bitaka, oficiri crnogorske vojske, a katkad i savezničke srpske, kasnije su ukazivali na nerazumnu upotrebu crnogorske vojske, optužujući pritom vrhovnu komandu za izdaju. U tim je svjedočenjima posebno naglašavan lovčenski front dug 120 kilometara, koji su branile crnogorske snage od 6.000 boraca, dva brzometna i 41 starinskog topa. Na njih je jurišalo 57.000 austrougarskih vojnika sa 668 modernih topova, koji su na pojedinim odsjecima mijenjali konfiguraciju zemljišta svojim razornim dejstvovanjem. Bio je to odnos snaga kakav, po Aleh Divajanu, nije „zabilježila istorija ratova“.²⁸ Uprkos takvoj austrijskoj nadmoći na ovom dijelu fronta, nije bilo lako skršiti Crnogorce.

Učesnik rata i vojni istoričar, crnogorski oficir Jefto Ružić kaže da je najveći doprinos slamanju ovog crnogorskog fronta dao sam načelnik štaba crnogorske vrhovne komande pukovnik Pešić. Po njegovim je zapovijestima crnogorska odbrana postavljena na spoljnim padinama Lovćena, gdje je bila izvrsna meta moćnoj austrijskoj artiljeriji, umjesto da se odbrana organizuje na unutrašnjim padinama Lovćena, a na spoljnim padinama postavljaju samo obezbjeđenja, pa da se austrijske regimente protivjurišima skidaju s visova i bacaju nazad u more.

„Petar Pešić je bio spreman đeneralštabac, pisac taktike pješadije još prije balkanskih ratova i njemu je bilo vrlo dobro poznato da sa spoljnih padina (padina prema moru) Crnogorci ne mogu voditi borbu protiv ogromne mase austrijskih topova sa ratnih brodova i obalnih forova... Zašto onda ne izdade uputstvo da se glavina povuče sa tih spoljnih padina Lovćena i da se postavi na pogodne oslone tačke na drugoj unutrašnjoj padini Lovćena, gdje bi bila van domašaja te uništavajuće vatre, a odakle bi pojedine brigade ili bataljoni mogli sa jurišima dočekivati neprijateljsku pješadiju prilikom njenog izbijanja na greben.“²⁹

²⁷ Vojnoistorijski institut JNA: *Operacije crnogorske vojske u Prvom svjetskom ratu.*

²⁸ Ružić, J.: *Crna Gora u danima krize*, 11.

²⁹ Isto, str. 18, 19.

²² Vojno-istorijski institut JNA: *Operacije crnogorske vojske u Prvom svjetskom ratu.*

²³ Isto.

²⁴ Isto.

²⁵ Ružić, J.: *Crna Gora u danima krize*, str. 10.

²⁶ *Rat Srbije i Crne Gore 1915*, str. 328.